

Nr 196

Av herr Carlsson i Göteborg m. fl., om statsbidrag till sjömans hemresa vid semester m. m.

(Lika lydande med motion nr 166 i Första kammaren)

Stockholm den 23 januari 1963

Gunnar Carlsson
i Göteborg

Olof Andreasson

Stina Gunne

S. Gustafson
i Göteborg

Harry Wahrendorff

Nr 197

Av herr Ekström i Iggesund, angående vissa spörsmål sammanhängande med överskottsmedel å folkpensioner för patienter å mentalsjukhus.

Enligt gällande taxa är vårdavgiften vid statens mentalsjukhus för salspatient i regel 5 kronor om dagen. För mentalsjuk folkpensionär, som saknar andra tillgångar än pensionen, erlägges ofta avgiften av vederbörande kommun, vilken då äger uppbära den pensionsberättigades folkpension och därav tillgodogöra sig sina kostnader för vården. Den pensionsberättigade skall emellertid tillhandahållas minst 720 kronor om året i fickpengar. Kan denne på grund av sitt tillstånd icke begagna sig av kontanta medel, skall motsvarande belopp användas för hans trivsel och eljest till hans personliga nytta (10 kap. 3 § lagen om allmän försäkring samt kungörelsen den 25 maj 1962 om rätt i vissa fall för kommun eller annan att uppbära folkpension).

Ända sedan 1946 års folkpensionsreform har överskottsmedel kunnat uppkomma å folkpension för å mentalsjukhus intagna patienter. Med anledning härav väcktes sålunda vid 1948 och 1950 års riksdagar motioner, vari man krävde sådan ändring av den då gällande lagen om folkpensione-

ring, att en dylik »kapitalsamling» ej skulle vara möjlig. Vid det sistnämnda årets riksdag väcktes de likalydande motionerna nr 326 i första kammaren och nr 386 i andra kammaren, vari hemställdes »att riksdagen måtte för sin del besluta sådant förtydligande av lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, att i motionen påtalade konsekvenser beträffande pensionsförmånerna till pensionsberättigade personer, som intagits för långvarig vård på statens sinnessjukhus och vissa andra sjukvårdsanstalter, snarast undanröjes samt att vederbörande utskott måtte utforma härför erforderliga lagtextändringar».

Andra lagutskottet, till vilket motionerna remitterades, uttalade emellertid följande:

»Av det ovan anförda framgår, att särskilda sakkunniga tillkallats för utredning angående de spörsmål som sammanhånga med de å offentliga eller eljest av det allmänna understödda anstalter intagnas rätt till folkpension och andra sociala förmåner. I direktiven för de sakkunniga framhålls, att särskild uppmärksamhet bör ägnas åt det problem som uppstått genom att vissa intagna för närvarande har möjlighet att av de förmåner staten ger samla överskottsmedel varav vederbörande själv icke har något behov. För att ernå önskvärd enhetlighet torde det vara ofrånkomligt att samtliga hithörande spörsmål prövas och lösas i ett sammanhang.» Utskottets hemställan att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd blev bifallen.

De av andra lagutskottet omnämnda sakkunniga avgav sitt betänkande i slutet av år 1951 (SOU 1951: 47). De föreslog däri bl. a. att på de vårdanstalter där låg avgift tillämpades, främst de statliga mentalsjukhusen, folkpension i princip skulle utgå endast med belopp som motsvarade dels fickpengar, i den mån behov av sådana förelåg, dels ock i andra hand vårdavgiften. Då vidare förordades, att bl. a. på mentalsjukhusen utbetalning av folkpensionsmedel för de pensionsberättigades personliga behov skulle ersättas av höjda statliga anslag eller bidrag för motsvarande ändamål samt att där långvarigt vårdade pensionstagare under vissa förutsättningar skulle kunna befrias från avgift, skulle enligt de sakkunniga folkpension över huvud icke utgå i sistnämnda fall.

De sakkunnigas förslag föranledde icke någon omedelbar åtgärd av statsmakterna. Först i proposition nr 126 till 1958 års A-riksdag (förnyad som nr 29 till samma års B-riksdag) om ändringar i sjukförsäkringslagen m. m. togs det s. k. överskottsproblemet upp till behandling. Genom den i propositionen förutskickade höjningen av dagavgifterna för salspatienter på mentalsjukhusen från då gällande 3 till 5 kronor skulle enligt departementschefen en temporär lösning vinnas. Såväl i propositionen som i andra lagutskottets utlåtande nr B 4 i anledning av denna framhölls emellertid, att

till följd av den förbättring av folkpensionerna som kunde förväntas problemet snart skulle komma att aktualiseras på nytt. Före 1958 års höjning av vårdavgiften på mentalsjukhusen beräknades att överskottsbeloppet för intagen ensamstående pensionär i dåvarande folkpensionsnivå uppgick till 1 105 kronor om året. Genom höjningen reducerades det normala överskottet i motsvarande fall till endast 95 kronor. Sedan folkpensionen under senare år stigit kraftigt, har emellertid beloppet enligt samma beräkningsgrunder åter vuxit och uppgår för närvarande till 780 kronor.

Det torde föreligga skäl till att dessa spörsmål får sin slutgiltiga lösning. Det kan icke anses vara tillfredsställande, att önskvärd balans emellanåt uppnås omedelbart efter det att vårdavgiftshöjningar företagits, men att dessemellan stora överskott uppstår.

Undertecknad är icke beredd att avgiva något konkret förslag i ärendet utan begränsar sig till att föreslå,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådana ändringar av lagen om allmän försäkring den 25 maj 1962 (nr 381) samt kungörelsen samma dag (nr 393) om rätt i vissa fall för kommun eller annan att uppbära folkpension, att det i motionen anförda syftet tillgodoses.

Stockholm den 23 januari 1963

Sven Ekström
i Iggesund